

Ks. Jan Dyduch

Współpraca zakonów z duszpasterstwem parafialnym w sprawozdaniach z wizytacji kano- nicznych kardynała Karola Wojtyły

Wstęp

Kodeks Prawa Kanonicznego postanawia: „Biskup diecezjalny może osobiście lub przez kogo innego, podczas wizytacji pasterskiej, jak również w wypadku konieczności wizytować: kościoły, kaplice, do których wierni stale uczęszczają, szkoły oraz inne dzieła pobożności lub miłosierdzia powierzone zakonnikom (...)” (kan. 683, § 1). Podobna norma zobowiązująca i uprawniająca biskupa do wizytowania działalności duszpasterskiej i apostolskiej prowadzonej przez zakonników, zawarta była w Kodeksie z 1917 r. (por. kan. 344 i 512).

Kard. Karol Wojtyła, wizytując parafie Archidiecezji Krakowskiej, nawiedzał wszystkie domy zakonne, zarówno męskie jak i żeńskie, położone na ich terenie. Interesował się działalnością duszpasterską i apostolską zakonów oraz ich współpracą z duszpasterstwem parafialnym. Troszczył się o to, aby apostolskie współdziałanie zakonników i zakonnic z kapłanami diecezjalnymi służyło zbawieniu wiernych i dobru Kościoła. Te sprawy znajdują odzwierciedlenie w sprawozdaniach z wizytacji.

Udział zakonów męskich w duszpasterstwie

Osoby konsekrowane uczestniczą wspólnie z biskupem i duchowieństwem diecezjalnym w budowaniu, wzroście i miłości Kościoła¹.

¹ Por. J. DYDUCH, *Współpraca instytucji życia konsekrowanego z Kościołem partykularnym*, „Tarnowskie Studia Teologiczne” 15(1997) 194.

Dlatego – jak naucza Vaticanum II – są zobowiązane przez modlitwę, pokutę i działalność apostołską właściwą każdemu instytutowi angażować się w służbie Kościoła partykularnego². Szczególna odpowiedzialność w tym względzie i szczególny obowiązek uczestnictwa w duszpasterstwie spoczywa na kapłanach zakonnych: „Kapłani zakonni wyświęceni do zadań kapłańskich na to, by i oni byli skrzętnymi współpracownikami biskupiego stanu, mają dzisiaj służyć większą jeszcze pomocą biskupom wobec zwiększenia się potrzeb dusz”³

Kard. Karol Wojtyła, wizytując parafie, postrzegał kapłanów zakonnych jako swoich współpracowników w duszpasterstwie i współpracowników kapłanów diecezjalnych. Zwracał się do kapłanów zakonnych o pomoc w duszpasterstwie, powierzając im funkcje duszpasterskie. Czynił to jednak zawsze zgodnie z przepisami prawa, mając na uwadze to, że działalnością duszpasterską kapłanów zakonnych kieruje biskup i przełożony zakonny. Bardzo przestrzegał tego, co nakazuje kan. 678 KPK: „§ 3. W zakresie zlecenia dzieł apostołskich zakonnikom, biskupi diecezjalni i przełożeni zakonni powinni działać we wzajemnym porozumieniu”. Odzwierciedleniem i owocem porozumienia między biskupem a przełożonym zakonnym była współpraca duszpasterzy diecezjalnych z kapłanami zakonnymi w parafiach. Na to zwracał baczną uwagę biskup K. Wojtyła od pierwszych wizytacji kanonicznych. Sprawozdanie z wizytacji jego rodzinnej parafii w Wadowicach (5–7 IX 1959) wspomina o wizytacji kościoła i klasztoru OO. Karmelitów Bosych. OO. Karmelici aktywnie uczestniczyli w duszpasterstwie miasta Wadowic i okolicy. Z tego duszpasterstwa korzystał Karol Wojtyła w swojej młodości⁴. W sprawozdaniu z wizytacji Zebrzydowic (25–27 V 1960) zaznaczył o odwiedzinach w Konwencie Bonifratrów, którzy prowadzili szpital dla umysłowo chorych⁵. Wizytacja parafii w Kalwarii Zebrzydowskiej (27–29 V 1960) stworzyła okazję do odwiedzin klasztoru i kościoła OO. Bernardynów. Sanktuarium to stanowiło i nadal stanowi ważne centrum duszpasterskie dla całej Archidiecezji Krakowskiej i nie tylko. Optymistycznie brzmi podsumowanie tej wizytacji: „Ogólne wrażenie z Kalwarii dodatnie. Ks.

² Por. DB, n. 33.

³ Tamże, n. 34.

⁴ Akta Kardynała Karola Wojtyły przechowywane w Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie (= AKKW), EII-1/21.

⁵ AKKW, EII-1/128.

administrator Stanisław Szlachta prowadzi całą pracę duszpasterską z dużym taktem i dobrym rozeznaniem środowiska. Dobrze współżyje z klasztorem i siostrami, które bardzo pomagają w parafii (...)”⁶.

Ułożenie dobrych stosunków i wzajemnej współpracy między duchowieństwem diecezjalnym i zakonnym było przedmiotem szczególnej troski i wysiłków podejmowanych podczas wizytacji kanonicznych parafii. O to apeluje w podsumowaniu sprawozdania z wizytacji Nowego Bystrego (18–19 V 1961). Biskup K. Wojtyła podjął tam rozmowy z administratorem parafii i zakonem OO. Paulinów, mające na celu uregulowanie wzajemnych stosunków. Chodziło o wieś Międzyczercwienne, której mieszkańcy korzystali z posług duszpasterskich w kaplicy OO. Paulinów na Bachledówce⁷. Duszpasterska współpraca zakonów z parafią – jako szczególny problem – pojawiła się podczas wizytacji parafii dekanatu zakopiańskiego (11 V–12 VI 1961), zwłaszcza w parafii Św. Rodziny, która wówczas obejmowała prawie całe miasto Zakopane. W podsumowaniu wizytacji dekanatu zakopiańskiego biskup K. Wojtyła napisał: „Wśród spraw, które zasługują na specjalne omówienie, na pierwszy plan wysuwa się sprawa Zakopanego, a zwłaszcza panujących w tej parafii stosunków między duchowieństwem diecezjalnym a zakonnym. Sprawę tę starałem się ciągle mieć przed oczyma wizytując Zakopane. A znałem ją uprzednio z szeregu pism, jakie wpłynęły do Kurii Metropolitalnej. W wizytacji Zakopanego nie pominąłem żadnego domu zakonnego ani męskiego, ani też żeńskiego i przy różnych okazjach spotykałem się z księżmi zarówno parafialnymi jak i przynależnymi do domów zakonnych”. Specyfika duszpasterska Zakopanego uzasadniała potrzebę ścisłej współpracy kapłanów diecezjalnych i zakonnych. Było to podyktowane z jednej strony wielką ilością kapłanów zakonnych rezydujących w licznych domach zakonnych, posiadających kościoły czy kaplice, w których prowadzono duszpasterstwo; z drugiej – wielką ilością wiernych: stałych mieszkańców Zakopanego i wielkiej rzeszy turystów, urlopowiczów i wczasowiczów. Taka sytuacja domagała się należytego planowania i organizacji duszpasterstwa. Napisał o tym dalej: „W ogóle możliwości pracy duszpasterskiej są liczne, potrzeba tylko planu, który uwzględniłby wszystkie potrzeby po jednej stronie, a możliwości po drugiej (...). Projekty

⁶ AKKW, EII–1/128.

⁷ AKKW, EII–2/48.

poszczególnych domów zakonnych w zakresie pracy duszpasterskiej mogą być wciągnięte w plan i realizowane, o ile zostaną wciągnięte w plan parafialny. Taki stosunek do planu działalności duszpasterskiej tworzonego przy udziale wszystkich mógłby gwarantować zarówno porządek w samej tej działalności, jak i świadomość własnej roli każdego”⁸. Podjęta podczas tej wizytacji akcja ułożenia wzajemnych stosunków między duchowieństwem diecezjalnym i zakonnym w Zakopanem była kontynuowana przez następne lata. Patronował jej Karol Wojtyła. W ciągu tych lat ukształtował się nowy profil duszpasterstwa w Zakopanem. Mówi o tym sprawozdanie z wizytacji parafii Św. Rodziny w Zakopanem, przeprowadzonej w dniach od 9 do 14 XII 1976 r., a więc po 15 latach. Sprawozdanie to rozpoczyna się relacją o tym, że na podstawie decyzji z dnia 18 VI 1976 powstały w Zakopanem samodzielne ośrodki duszpasterskie. Były one następujące: ośrodek duszpasterski w Zakopanem–Bystrem, prowadzony przez OO. Bernardynów, ośrodek duszpasterski w Zakopanem–Krzeptówkach, prowadzony przez Księży Pallotynów, ośrodek duszpasterski w Zakopanem–Antałówce, prowadzony przez Księży Salwatorianów i ośrodek duszpasterski w Zakopanem–Czerniochowie, prowadzony przez ks. Jakuba Gila⁹. Wszystkie te ośrodki prowadziły samodzielne duszpasterstwo parafialne i były oddzielnie wizytowane. Takiej wizytacji dokonał kard. K. Wojtyła w Zakopanem–Krzeptówkach. Rozpoczynając sprawozdanie z tej wizytacji pisze: „Ta pierwsza wizytacja kanoniczna ośrodka duszpasterskiego Zakopane–Krzeptówki prowadzonego przez Księży Pallotynów jest konsekwencją podziału zakopiańskiej parafii pod wezwaniem Najświętszej Rodziny, dokonanego mocą dekretu z dn. 1 lipca 1976 r. Nazwa ośrodek duszpasterski wskazuje na nową jednostkę duszpasterstwa parafialnego (...)”¹⁰.

Szczególną formą współpracy biskupa z zakonami jest powierzenie im prowadzenia parafii. Kodeks Prawa Kanonicznego z 1917 r. zawierał normy dotyczące połączenia parafii z domem zakonnym. Istniały dwa sposoby: inkorporacja częściowa (*semipleni iuris*) oraz inkorporacja pełna (*pleni iuris*). Zwłaszcza ta ostatnia czyniła zakon tzw. proboszczem stałym, habitualnym, z wszystkimi prawami i obowiązka-

⁸ AKKW, EII–2/49.

⁹ AKKW, EII–10/312.

¹⁰ AKKW, EII–12/7.

mi¹¹. Taka konstrukcja prawna została zmieniona przez nauczanie Soboru Watykańskiego II, które wzywa przełożonych zakonnych do współpracy z biskupami przez przyjmowanie prowadzenia parafii¹². To soborowe wskazanie otrzymało praktyczny wyraz prawny w motu proprio Pawła VI *Ecclesiae sanctae* z 6 VIII 1966¹³. Przewiduje ono dwie sytuacje: a) powierzenie parafii zakonowi, b) powołanie zakonnika na proboszcza parafii nie powierzonej zakonowi¹⁴. Powyższe postanowienia zostały przejęte przez KPK z 1983 r. (por. kan. 520).

Podczas wizytacji parafii prowadzonych przez kapłanów zakonnych kard. K. Wojtyła zwracał uwagę na wszystko, co dotyczyło duszpasterstwa parafialnego, ale także życia zakonnego – w ramach przepisów prawnych. Starał się również nawiązać dialog i pogłębić współpracę z tym zakonem, którego członek był proboszczem, administratorem czy wikariuszem parafialnym. Dlatego bardzo często w takich wizytacjach uczestniczyli wyżsi przełożeni zakonni i inni kapłani zakonni. Wprowadził też zwyczaj, że w wizytacji uczestniczyli kapłani diecezjalni z sąsiednich parafii, zwłaszcza z dekanatu, jak również kapłani zakonni i diecezjalni pochodzący z tej parafii. Sprawozdanie z wizytacji parafii Tyniec (7–8 VI 1960) zaznacza, że parafia jest inkorporowana do opactwa Ojców Benedyktynów. Była to konstrukcja – jak wspominaliśmy wyżej – przedsoborowa, według której proboszczem był zakon, zaś w jego imieniu duszpasterstwo sprawował vicarius actualis. Był nim wówczas O. Wojciech, a pomagali mu O. Franciszek, O. Andrzej i O. Leon¹⁵. Relacja z wizytacji w Stadnikach (25–26 IX 1960) na samym początku zaznacza, że parafia – najmłodsza w dekanacie niepołomickim – jest związana ze zgromadzeniem Księży Sercanów, którym w dużej mierze zawdzięcza swoje istnienie¹⁶. Parafia powstała w 1951 r. Inną parafią prowadzoną przez Księży Sercanów była Węglówka. Sprawozdanie z wizytacji (15–16 V 1962) podkreśla, że parafię od 20 lat prowadzą sercanie. Duszpasterzują gorliwie w trudnych warunkach istniejącego, ale szczęśliwie wygasającego sporu między

¹¹ Por. F. BĄCZKOWICZ, *Prawo kanoniczne*, t. I, wyd. 3, Opole 1957, s. 346–347.

¹² Por. DB, n. 35.

¹³ AAS 58 (1966) 757–778.

¹⁴ Por. E. SZTAFFROWSKI, *Prawo kanoniczne w okresie odnowy soborowej*, t. 1, Warszawa 1976, s. 426–427.

¹⁵ AKKW, EII–1/128.

¹⁶ AKKW, EII–1/103.

górną a dolną częścią parafii¹⁷ Kolejną parafią prowadzoną także przez Księży Sercanów, a wizytowaną przez arcybiskupa K. Wojtyłę, była parafia Najśw. Serca Pana Jezusa w Płaszowie (5–7 VI 1964). Kościół parafialny łączy się ściśle z domem zakonnym Księży Sercanów, którzy od początku, tj. od 1939 r., prowadzą tam parafię. Wizytacja połączona była z obchodami XXV-lecia istnienia parafii. Uczestniczył w niej prowincjał Sercanów, ks. Romuald Skowronek, jak również inni kapłani ze zgromadzenia oraz klerycy¹⁸.

Praca duszpasterska OO. Reformatów w parafii Kraków–Azory została oceniona w sposób następujący: „Wizytacja w parafii azorskiej zrobiła jak najlepsze wrażenie. Parafianie skupiają się przy swoich duszpasterzach, którzy znów wkładają wiele gorliwości w pracę duszpasterską i mają wpływ na swych parafian. Ojciec Administrator M. Szumierz wiele zrobił w ciągu tych kilku lat pod względem duszpasterskim i administracyjnym”¹⁹ Sprawozdanie z wizytacji Rychwałdu (8–10 XI 1964) zachęca OO. Franciszkanów Konwentualnych, prowadzących tam parafię, do rozwijania kultu maryjnego i pielęgnowania sanktuarium, w którym znajduje się łaskami od wielu wieków słynący obraz Matki Bożej Rychwałdzkiej²⁰ Do pielęgnowania kultu maryjnego, Matki Bożej Wspomożenia Wiernych zachęcał arcybiskup K. Wojtyła Księży Salezjanów, wizytując parafię pod tym wezwaniem w Oświęcimiu (16–18 V 1965). Spotkał się tam zarówno z klerykami salezjańskimi jak i z młodzieżą wychowywaną w internacie przez Salezjanów. Przemówił do licznie zgromadzonych kapłanów salezjańskich, pracujących wśród kleryków i młodzieży internatowej, podkreślając charyzmat założyciela św. Jana Bosko²¹ Wizytował także salezjańską parafię św. Stanisława Kostki w Krakowie–Dębnikach (26 XI – 31 XII 1972). Wielokrotnie spotykał się ze wspólnotą salezjańską. W spotkaniach uczestniczył inspektor ks. Augustyn Dziędziel. Odwiedził seminarium salezjańskie i dom studiów na Łosiówce, gdzie w Wigilię połamał się opłatkiem i wziął udział w jasełkach wykonanych przez kleryków. Końcowa ocena pracy księży Salezjanów jest następująca: „Bardzo wiele wnieśli księża Salezjanie w parafię dębnicką od początku. W czasie oku-

¹⁷ AKKW, EII–2/115.

¹⁸ AKKW, EII–4/12a.

¹⁹ Sprawozdanie z wizytacji Azorów, 9–13 VI 1962, AKKW, EII–2/78.

²⁰ AKKW, EII–4/149a.

²¹ AKKW, EII–4/219.

pacji wielu z nich położyło swe życie w ofierze. Wraz z parafianami wybudowali wielki kościół, który – dzięki pomieszczeniom dolnym – doskonale nadaje się do katechizacji, do pracy z młodzieżą i innymi zespołami. Jest to praca w stylu salezjańskim, która wydaje owoce”²².

W okresie Wielkiego Postu 1969 r. kard. K. Wojtyła przeprowadził długo trwającą wizytację (22 II – 6 IV) parafii Bożego Ciała w Krakowie. W czasie powitania parafianie przywołali przeszło sześciowiekową historię kościoła i parafii, która od początku XV w. była związana z zakonem Kanoników Regularnych. Spotkał się z kapłanami pracującymi w duszpasterstwie, a także innymi mieszkającymi w domu zakonnym. Profil duszpasterski parafii scharakteryzował wówczas ks. prof. Wł. Borowski, podkreślając wiarę mieszkających tam wiernych, ale również jej braki – powierzchowność i braki moralne. Odwiedził także Kościół Trójcy Przenajświętszej należący do klasztoru OO. Bonifratrów, gdzie 8 III 1969 – w święto św. Jana Bożego, założyciela zakonu – odprawił Mszę św. i wygłosił kazanie²³. Beneficjum krakowskiego klasztoru Bożego Ciała stanowiła wieś Kamień. Tam w 1909 r. powstała parafia, w której duszpasterstwo przejęli Kanonicy Regularni. Podczas jej wizytacji (28–29 V 1977) kard. K. Wojtyła spotkał się z licznie przybyłymi kapłanami zarówno diecezjalnymi jak i zakonnymi. Przybył także wizytator Kanoników Regularnych ks. Henryk Walczak²⁴. Dobrze zorganizowaną pracę duszpasterską napotkał Kardynał, wizytując parafię Matki Bożej z Lourdes w Krakowie (grudzień 1969) prowadzoną przez Zgromadzenie XX. Misjonarzy. Tak ją podsumował w sprawozdaniu: „Parafia Matki Bożej z Lourdes uchodzi za szczególnie dobrze prowadzoną w Krakowie. Wizytacja potwierdziła tę opinię. Socjologicznie parafia nie jest łatwa, jak często podkreślał ksiądz proboszcz, który swoje poglądy stara się zawsze uzasadnić przy pomocy statystyk. Równocześnie jednak Księża Misjonarze podejmują z dużym zapałem trud duszpasterski i to daje wyniki”. Proboszczem parafii był wówczas ks. dr Albin Małysiak. W *Post scriptum* sprawozdania zaznaczono, że 14 I 1970 r. został on mianowany przez Ojca Świętego biskupem sufraganiem krakowskim²⁵. Dnia 20 grudnia 1971 r. podczas wizytacji parafii Kraków–Rakowice spotkał się kard. K. Wojtyła ze wspólnotą pi-

²² AKKW, EII-77/155.

²³ AKKW, EII-6/5.

²⁴ AKKW, EII-11/93.

²⁵ AKKW, EII-6/19.

jarską przy niej skupioną. W spotkaniu uczestniczył prowincjał Pijarów ks. Andrzej Wróbel. W czasie spotkania podkreślono zadania wychowawcze spełniane przez zakon. Rakowice od dawna, wcześniej nawet niż należały do Krakowa, były znanym ośrodkiem wychowawczym prowadzonym przez księży Pijarów²⁶ Podobne spotkania odbyły się podczas wizytacji parafii Łapsze Wyzne (8–9 VI 1976) i Łapsze Niżne (9 VI 1976), które były prowadzone przez księży Pijarów. Uczestniczyli w nich kapłani dekanatu spiskiego i prowincjał księży Pijarów ks. Edward Malicki²⁷

Wizytacja dekanatu trzebińskiego rozpoczęła się od parafii Najśw. Serca Pana Jezusa w Trzebini (19–21 I 1973), prowadzonej przez księży Salwatorianów. Kościół parafialny, jak zaznacza sprawozdanie, jest wspólnym dziełem parafian i zgromadzenia. To wspaniałe dzieło zostało dokończzone przez proboszcza ks. Tomasza Ślusarczyka – Salwatorianina, zmarłego w 1972 r. Jego pamięć podczas wizytacji była bardzo żywa. W wizytacji uczestniczyli licznie zebrani Salwatorianie i kapłani diecezjalni z dekanatów Trzebinia, Chrzanów i Jaworzno²⁸ Sprawozdanie z wizytacji w Krakowie–Woli Duchackiej (21–23 II 1975) prowadzonej przez księży Zmartwychwstańców relacjonuje, że w rozpoczęciu wizytacji uczestniczyli kapłani i diakoni ze zgromadzenia oraz kapłani z sąsiedniej parafii. Uczestniczył w niej także prowincjał Zgromadzenia ks. Tadeusz Kaszuba, z którym Kardynał przeprowadził dłuższą rozmowę na temat duszpasterstwa i rozpoczętej rozbudowy Kościoła, koniecznej ze względu na rozbudowę osiedla Wola Duchacka²⁹ Bardzo dobrze przygotowane zaplecze duszpasterskie napotkał kardynał, wizytując parafię w Nowej Hucie–Mogile (12–31 XII 1975) prowadzonej przez OO. Cystersów. W podsumowaniu wizytacji napisał: „Z pewnością parafia Nowa Huta–Mogila posiada wyjątkowe warunki, zarówno gdy chodzi o obiekty sakralne, jak też o zaplecze duszpasterskie w postaci wielu sal i salek służących katechizacji i życiu parafialnemu. Rozległe zabudowania opactwa zostały dostosowane do tego celu, i chyba niełatwo będzie wskazać w całej Archidiecezji Krakowskiej drugą parafię, która miałaby tak wspaniałe warunki pracy”³⁰

²⁶ AKKW, EII–7/29.

²⁷ AKKW, EII–10/179; EII–10/179.

²⁸ AKKW, EII–8/250.

²⁹ AKKW, EII–9/31.

³⁰ AKKW, EII–9/13.

Wizytacja parafii Pawlikowice (1–2 V 1976) zbiegła się z 25. rocznicą jej powstania. Kardynał Adam Stefan Sapieha powierzył parafię Zgromadzeniu Księży Michaelitów w 1951 r., a więc w ostatnich miesiącach życia. Zgromadzenie to rozpoczęło swą działalność w Pawlikowicach w 1903 r., budując tam własny dom zakonny i dom wychowawczy dla opuszczonej młodzieży³¹.

Wskazania Soboru Watykańskiego II, zawarte w dekrecie *Christus Dominus*, powierzyły trosce biskupów: publiczny kult Boży, duszpasterstwo, nauczanie i wychowywanie wiernych oraz inne dzieła apostołstwa zewnętrznego³². Wskazania te znalazły wyraz w praktycznych normach, we wspomnianym już motu proprio *Ecclesiae sanctae*. Te z kolei zostały przejęte przez KPK: „W sprawach, które dotyczą duszpasterstwa, publicznego wykonywania kultu Bożego oraz innych dzieł apostołskich, zakonnicy podlegają władzy biskupów, którym winni okazać uległe posłuszeństwo i szacunek” (kan. 678, § 1). Konsekwencją nauczania Vaticanum II było nowe rozumienie prawa egzempcji i autonomii zakonów, która nie jest absolutna i bezwzględna³³. Konsekwencją jest również nowe postrzeganie uprawnień biskupa w dokonywaniu wizytacji. Ma prawo wizytować całokształt duszpasterstwa i apostołstwa prowadzonego przez zakony. Jeszcze szersze uprawnienia posiada względem zakonów na prawie diecezjalnym³⁴.

Kard. K. Wojtyła, wizytując parafie Archidiecezji Krakowskiej, odwiedzał i wizytował kościoły zakonne prowadzące duszpasterstwo. Specyficzny profil, jeśli chodzi o znaczący udział zakonów w duszpasterstwie, miała parafia Mariacka w Krakowie, wizytowana od 9 II – 28 IV 1962 r. 11 marca w niedzielę wizytacja w kościele OO. Reformatorów. Udział wizytującego biskupa K. Wojtyły we wszystkich Mszach świętych dopołudniowych, po południu spotkanie z tercjarzami. 18 marca (niedziela) wizytacja w kościele księży Pijarów, a potem spotkanie z młodzieżą mieszkającą w internacie księży Pijarów. 25 marca (niedziela) wizytacja w kościele Sióstr Prezenteń, spotkanie z młodzieżą uczącą się w liceum Sióstr Prezenteń i komitetem rodzicielskim.

³¹ AKKW, EII–10/245.

³² DB, n. 35, 4.

³³ Por. M. ŻUROWSKI, *Spółeczności realizacji rad ewangelicznych w komunii Kościoła partykularnego*, „Prawo Kanoniczne” 25(1982) nr 1–2, s. 129.

³⁴ Por. J. BAR, J. KAŁOWSKI, *Prawo o instytucjach życia konsekrowanego*, Warszawa 1985, s. 167–169.

1 kwietnia (niedziela) wizytacja w kościele Św. Barbary księży Jezuitów. 8 kwietnia wizytacja w kościele Św. Tomasza Sióstr Duchaczek. 15 kwietnia (Niedziela Palmowa) wizytacja w kościele OO. Dominikanów. Udział we Mszach świętych przedpołudniowych, w tym poświęcenie palm i procesja o godz. 9⁴⁵ 18 IV (Wielka Środa) wizytacja w kościele sióstr Dominikanek³⁵. Podobny przebieg miała wizytacja w parafii św. Anny w Krakowie (10 XI 1961 – 14 I 1962). 19 listopada (niedziela) wizytacja w kościele przy ul. Wiślniej 11 złączonym z placówką Zgromadzenia Księży Saletynów. Udział Biskupa w kilku Mszach świętych, w szczególności kazanie podczas Mszy św. dla niewidomych. 3 grudnia (I niedziela Adwentu) wizytacja kościoła Sióstr Felicjanek i kościoła sióstr Sercanek. W obydwu kościołach dobra frekwencja wiernych. 31 XII podczas pięciu Mszy św. wizytacja w kościele OO. Kapucynów. Podsumowanie wizytacji stwierdza: „W tej sytuacji rola kościołów zakonnych w parafii siłą faktu jest bardzo duża, ponieważ one właśnie obsługują duszpastersko większość właściwych terytorialnych parafian, którzy nigdy prawie do kościoła parafialnego nie przychodzą. Rola kościołów zakonnych na terenie parafii uwydatnia się, jeśli chodzi o życie eucharystyczne. W parafialnym kościele rozdano w ostatnim roku 84 000 Komunii świętych, natomiast we wszystkich kościołach na terenie parafii 265 500”³⁶.

W Krakowie–Podgórzu w parafii św. Józefa jest jeden kościół zakonny OO. Redemptorystów. Sprawozdanie z wizytacji (4 IV – 12 IV 1964) zaznacza jednak, że wywiera on wielki wpływ na duszpasterstwo, gdyż korzysta z niego duża rzesza parafian. Podsumowanie wizytacji podkreśla: „Ojcowie Redemptoryści współpracują z parafią harmonijnie i biorą na siebie pokaźną część z pracy duszpasterskiej, której w parafii – jest bardzo wiele”³⁷. W duszpasterstwie miasta Oświęcimia dużą rolę odgrywali księża Salezjanie, którzy nie tylko prowadzili tam parafię Matki Bożej Wspomożenia Wiernych, ale duszpasterzowali w kilku kaplicach³⁸. W rozległej terytorialnie parafii św. Szczepana w Krakowie, jak również liczącej bardzo dużą ilość wiernych, duszpasterstwo sprawowane było także w kilku kościołach zakonnych. Były one wizytowane przez kard. K. Wojtyłę podczas długiej

³⁵ AKKW, EII–2/68.

³⁶ AKKW, EII–2/67.

³⁷ AKKW, EII–4/3a.

³⁸ AKKW, EII–4/215.

wizytacji parafii św. Szczepana (18 XI – 26 XII 1967). 26 XI wizytacja w kościele Sióstr Karmelitanek przy ul. Łobzowskiej. 3 XII (I Niedziela Adwentu) wizytacja kościoła Ojców Karmelitów „na Piasku”. Uczestniczył prawie we wszystkich odprawianych tam 14 Mszach świętych. Liczba wiernych biorących w nich udział została oceniona na ponad 10 000. 10 XII (II Niedziela Adwentu) wizytacja Kościoła Sióstr Wizytek. Kościół na wszystkich Mszach świętych zapełniony wiernymi. 24 XII (IV Niedziela Adwentu) wizytacja w kościele księży Zmartwychwstańców, około 2000 wiernych bierze tam udział w niedzielnych Mszach świętych. Trzeba dodać, że wówczas trzech wikariuszy parafii Św. Szczepana było zakonnikami: ks. Wł. Pawlik i ks. Fr. Kosek – Salwatorianie i ks. L. Węgrzyn – Michalita³⁹. Sprawozdanie z wizytacji parafii Wszystkich Świętych w Krakowie (2 III – 21 IV 1968) stwierdza, że zdecydowana większość parafian korzysta z duszpasterstwa w kościołach zakonnych. A to: OO. Franciszkanów (wizytacja 17 III), OO. Bernardynów (wizytacja 24 III), Księża Misjonarzy na Stradomiu (wizytacja 31 III), Sióstr Bernardynek (wizytacja 19 III)⁴⁰ Wizytując parafię św. Mikołaja w Krakowie (21 XI – 31 XII 1970), dużo uwagi i czasu poświęcił kard. K. Wojtyła wielorakiemu duszpasterstwu prowadzonemu przez OO. Jezuitów w Bazylice Najświętszego Serca Jezusowego. Podobnie duszpasterstwu prowadzonemu w kościele OO. Karmelitów Bosych. Napisał o nim: „Jest to poważny ośrodek duszpastercki, wokół którego skupia się katechizacja przeszło połowy dzieci i młodzieży z parafii Św. Mikołaja”⁴¹. Sprawozdanie z wizytacji parafii św. Floriana w Krakowie (14 II – 29 III 1970) podkreśla znaczenie duszpasterstwa w kościele księży Misjonarzy, gdzie wielka liczba przystępuje do spowiedzi świętej, a liczba Komunii świętych sięga rocznie do 200 000⁴². Podobnie było w parafii św. Katarzyny w Krakowie (1–5 XI 1972), w której bardzo prężne duszpasterstwo jest sprawowane w kościele OO. Paulinów „na Skałce”. Tam nawet rozpoczęła się wizytacja parafii w uroczystość Wszystkich Świętych⁴³

³⁹ AKKW, EII-5/3.

⁴⁰ AKKW, EII-5/103.

⁴¹ AKKW, EII-6/140.

⁴² AKKW, EII-6/130.

⁴³ AKKW, EII-7/121.

Apostolstwo zakonów żeńskich w parafii

Skoro każdy chrześcijanin jest powołany do apostołstwa, to tym bardziej osoba konsekrowana. Apostolstwo jest wpisane w życie konsekrowane⁴⁴. Jest ono świadectwem: „Apostolstwo wszystkich zakonników polega przede wszystkim na świadectwie ich życia konsekrowanego, które winni ożywiać modlitwą i pokutą (kan. 673, KPK). Takie postrzeganie apostołstwa otwiera ogromne możliwości przed zakonami kontemplacyjnymi wnoszącymi w życie Kościoła obfite owoce świętości⁴⁵. Kard. K. Wojtyła doceniał rolę kontemplacyjnych zakonów żeńskich. Podczas wizytacji kanonicznych parafii odwiedzał ich kościoły, w których było sprawowane duszpasterstwo przez kapłanów zakonnych i diecezjalnych, o czym mówiliśmy wyżej. Ale może jeszcze bardziej, niż na duszpasterstwo w tych kościołach, zwracał uwagę na modlitwę, kontemplację dokonującą się za klauzurą. Tak było w czasie wizytacji kościoła Sióstr Dominikanek na Gródku (14 IV 1962); spotkał się tam z siostrami i przemówił do nich. Podobnie podczas wizytacji kościoła Sióstr Karmelitanek Bosych na Łobzowskiej (26 XI 1967), jak i Sióstr Karmelitanek Bosych na ul. Kopernika (27 XII 1970). Napisał: „Z kolei odwiedziłem naprzód siostry Karmelitanki za klauzurą, potem siostry zewnętrzne (...).”⁴⁶. Wizytując kościół Sióstr Wizytek (10 XII 1967) napisał: „Po obiedzie odwiedziłem siostry, które zgromadziły się w sali. Siostry zresztą nawiedzam dość często” Kościół Sióstr Bernardynek, wizytowany 19 III 1968 r., jest kościołem stałej adoracji Najświętszego Sakramentu⁴⁷

Zakony żeńskie czynne prowadzą apostołstwo, zgodnie z wolą Kościoła: „W instytucjach oddanych dziełom apostołskimi działalność apostołska należy do samej ich natury. Dlatego całe życie członków powinno być przepełnione duchem apostołskim, a cała działalność apostołska ma być nacechowana duchem zakonnym” (kan. 675, § 1, KPK). Podczas wizytacji kanonicznej parafii kard. K. Wojtyła odwiedzał zakonne domy żeńskie, prowadzące działalność apostołską. Interesował się zarówno dziełami apostołskimi, prowadzonymi przez poszczególne

⁴⁴ Por. J. ŚLIWA, *Apostolat instytucji życia konsekrowanego w kontekście nowej ewangelizacji*, „Prawo Kanoniczne” 36(1993) nr 1–2, s. 53.

⁴⁵ Por. J. DYDUCH, art. cyt., s. 196.

⁴⁶ AKKW, EII–2/68; EII–5/3; EII–6/140.

⁴⁷ AKKW, EII–5/3; EII–5/103.

zakony, jak również ich charyzmatem, a także ich życiem duchowym. Zwracał szczególną uwagę na modlitwę i ćwiczenia duchowe. Już w czasie pierwszej wizytacji w Mucharzu (16–18 V 1959) odwiedził dom zakonny SS. Pasjonistek oraz prowadzone przez nie przedszkole⁴⁸. Podobnie w Stryżawie (31 V – 2 VI 1959) odwiedził dom SS. Zmartwychwstanek na Siwcówce⁴⁹. Wizytując parafię w Wadowicach (5–7 IX 1959) odwiedził kaplicę i zakład SS. Albertynek, prowadzących dom dla staruszek, a potem kaplicę SS. Nazaretanek. Prowadziły one przedszkole i zakład wychowawczy dla dziewcząt niedorozwiniętych. Zajmowały się także dziećmi przedszkolnymi z przedszkola świeckiego, które wraz z rodzicami gromadziły się w każdą niedzielę w domu katolickim, aby uzupełniać wychowanie i wykształcenie religijne⁵⁰. Sprawozdania z wizytacji z lat 1959, 1960 i 1961 często relacjonują o prowadzeniu przedszkoli przez siostry zakonne, które w latach następnych, w ramach walki komunizmu z Kościołem, były im odbierane. Tak było w Andrychowie (19–22 IX 1959), gdzie wizytacja odbyła się w domu zakonnym SS. Służebniczek. Prowadziły one przedszkole z wielkim pożytkiem. To przedszkole zostało im odebrane. Kard. K. Wojtyła, wizytując tę samą parafię 10 lat później, od 11–18 maja 1969 r., spotkał się z Siostrami Służebniczkami katechizującymi dzieci przedszkolne. Przychodziły one na katechizację z różnych przedszkoli świeckich⁵¹. Sprawozdanie z wizytacji w Zebrzydowicach (25–27 V 1960) mówi o odwiedzinach przedszkola prowadzonego przez SS. Szarytki⁵². Sprawozdanie z wizytacji parafii Wniebowzięcia Matki Bożej w Oświęcimiu (13–16 V 1965) odnotowuje: „Z Zasola przechodzimy do kaplicy domu SS. Serafitek, które do niedawna (1962 r.) prowadziły jeszcze przedszkole i szkołę gospodarczą, a obecnie po ich zabranii już tylko zakład opiekuńczy dla chorych staruszek”⁵³. Podobną sytuację zastał Kardynał w Wilamowicach (17–18 III 1973), wizytując SS. Służebniczki w ich domu. Dom ten był fundacją Sługi Bożego Arcybiskupa Bilczewskiego. Celem fundacji było wychowanie dzieci w duchu katolickim i polskim. Przedszkole zostało odebrane siostrom przez pań-

⁴⁸ AKKW, EII–1/63.

⁴⁹ AKKW, EII–1/63.

⁵⁰ AKKW, EII–1/21.

⁵¹ AKKW, EII–1/21; EII–6/91.

⁵² AKKW, EII–1/128.

⁵³ AKKW, EII–4/215.

stwo w 1961 r. Siostry katechizują dzieci przedszkolne i z pierwszych klas szkół podstawowych w Wilamowicach i Heczmarowicach oraz angażują się w działalność charytatywną⁵⁴. Takie samo wydarzenie miało miejsce w Bieczynie (22–24 III 1975). Po odebraniu SS. Serafitkom przedszkola, zajęły się katechizacją i działalnością charytatywną. Kardynał złożył wizytę w domu zakonnym. Potem przeprowadził adorację Najświętszego Sakramentu w kaplicy domowej i przemówił do sióstr. W spotkaniu tym wzięła udział matka prowincjalna z Oświęcimia⁵⁵. Sprawozdanie z wizytacji w Morawicy (30 IV – 2 V 1977) relacjonuje o odebraniu SS. Felicjankom prowadzonej przez nie szkoły. Pozbawione szkoły, zajęły się katechizacją, zakrystią i chorymi. Sprawozdanie wspomina także o wizytacji w domu Sióstr Albertynek w Mnikowie, powiązanej z nabożeństwem majowym, poświęceniem figury Matki Bożej i przemówieniem do sióstr o Bracie Albercie Chmielowskim. W następnym dniu wizytacja u SS. Karmelitanek Dzieciątka Jezus w Balicach⁵⁶

Różnorodną działalność apostołską prowadziły liczne zakony żeńskie w Zakopanem. Podczas wizytacji (27 V – 5 VI 1961) biskup K. Wojtyła odprawił 29 maja Mszę świętą z kazaniem dla sióstr zakonnych wszystkich zgromadzeń mających swe domy w Zakopanem. Potem wizytował poszczególne domy, a więc: SS. Zmartwychwstanki, SS. Albertynki, SS. Niepokalanki, SS. Służebniczki Pleszewskie, SS. Karmelitanki Dzieciątka Jezus, SS. Felicjanki, SS. Urszulanki Szare, SS. Boromeuszki, SS. Sercanki, SS. Karmelitanki, SS. Służki Najświętszej Maryi Panny Niepokalanej, SS. Serafitki. Większość z tych domów służy wypoczynkowi i urządzaniu rekolekcji dla sióstr. Siostry Urszulanki Szare prowadzą dom dziecka dla kilkudziesięciu chłopców, SS. Felicjanki przedszkole „Caritas” i dom dziecka, SS. Boromeuszki i SS. Służebniczki prowadzą pensjonaty dla wczasowiczów⁵⁷. Podobny charakter – służący wypoczynkowi i apostołstwu – miały zakonne domy żeńskie w Rabce. Zostały zwizytowane domy zakonne: SS. Szarytek, SS. Matki Bożej Miłosierdzia, SS. Franciszkanek z Lasek, SS. Nazaretanek. SS. Szarytki prowadzą przedszkole, chociaż urzędowo zostało im odebrane, ale rodzice starają się o ich pozostanie i nie pozwa-

⁵⁴ AKKW, EII-8/97.

⁵⁵ AKKW, EII-9/124.

⁵⁶ AKKW, EII-11/110.

⁵⁷ AKKW, EII-2/48.

lają ich usunąć. Pomagają również w zakrystii i odwiedzają chorych. SS. Matki Bożej Miłosierdzia prowadzą zakład wychowawczy dla dziewcząt. A SS. Franciszkanek zajmują się niewidomymi⁵⁸

Podczas wizytacji w parafii Opatrzności Bożej w Białej (20–26 V 1964) arcybiskup K. Wojtyła odwiedził dom SS. Córek Bożej Miłości, jak również zakład „Caritas” dla dzieci. Z kaplicy sióstr korzystała młodzież. Tam odbyło się spotkanie z maturzystami i młodzieżą licealną. Również odwiedził dom SS. Felicjanek, które pomagały w pracy parafialnej⁵⁹ Warto dodać, że kard. K. Wojtyła wizytował jeszcze drugi raz kaplicę SS. Córek Bożej Miłości w Białej w dniach od 29 IX – 1 X 1978. Tym razem była to wizytacja nowego duszpasterstwa na Złoty Łanach, które koncentrowało się w kaplicy sióstr⁶⁰. Była to jego ostatnia wizytacja kanoniczna w Archidiecezji Krakowskiej. Sprawozdanie z wizytacji w Kętach (21–24 V 1965) relacjonuje o odwiedzinach w klasztorze SS. Zmartwychwstanek, połączonych z nawiedzeniem krypty założycielek zgromadzenia Celiny i Jadwigi Borzęckich oraz modlitwą i przemówieniem. Potem wizytacja klasztoru SS. Franciszkanek Najświętszego Sakramentu, łącznie z nawiedzeniem klauzury⁶¹.

Niezwykłą rolę w historii duszpasterstwa w Nowej Hucie odegrał dom zakonny SS. Służebniczek Dębickich. Jego kaplica domowa dała początek duszpasterstwu parafialnemu dla ponad 100 tys. rzeszy wiernych. Siostry pozostały tam, pracując przy parafii Bieńczyce. Pomagają w kancelarii, zakrystii, katechizacji i prowadzą gospodarstwo⁶². Trudną sytuację mieszkaniową miały SS. Serafitki w Nowym Targu. Sprawozdanie z wizytacji (8–15 VI 1969) zaznacza, że zajmują one parter starej plebanii, który jest zawilgocony i nie nadaje się na mieszkanie. Dwie mieszkają na plebanii, a dwie w mieszkaniu prywatnym. Pomimo tych trudności w ciągu dnia swoje mieszkanie udostępniają dzieciom rodziców pracujących. Stanowi ono swoistą „przechowalnię”. Prowadzą także kuchnię dla kapłanów i katechizują w szkołach podstawowych⁶³ Taką „przechowalnię” napotkał Kardynał podczas wizytacji parafii św. Floriana w Krakowie (14 II – 29 III 1970): „(...) potem zaś odwiedzi-

⁵⁸ Sprawozdanie z wizytacji w Rabce, 3–7 VI 1962, AKKW, EII–2/84.

⁵⁹ AKKW, EII–4/19a.

⁶⁰ AKKW, EII–13/8.

⁶¹ AKKW, EII–4/208.

⁶² Sprawozdanie z wizytacji w Bieńczycach, Wielki Post, 1967, AKKW, EII–5/5.

⁶³ AKKW, EII–6/39.

łem dom SS. Córek Miłości Bożej. Przed Mszą św. było spotkanie z małymi dziećmi, które rodzice, idąc do pracy, zostawiają u sióstr. Po Mszy św. z homilią spotkaliśmy się z siostrami na rozmowie, która dotyczyła warunków ich życia i różnorodnych prac”. Następnie odwiedził dom SS. Nazaretanek, gdzie spotkał się z nimi i pobłogosławił im mieszkania. Z kolei zwizytował dwa domy SS. Szarytek. W kaplicy jednego z nich, do której przybyły także SS. Nazaretanki, odprawił Mszę św. i wygłosił homilię. Po Mszy św. odwiedził naprzód siostry chore, potem pracujące, z kolei nowicjat oraz juniorat. Lokale – dawnej odebranej siostronom szkoły – zajmowała szkoła muzyczna⁶⁴.

Sprawozdanie z wizytacji w parafii św. Krzyża w Krakowie (20 II – 1 III 1971) zaznacza: „1 marca po południu około godz. 14³⁰ odwiedziłem SS. Zgromadzenia Najświętszej Duszy Chrystusowej. Po przemówieniu Matki Generalnej i śpiewach chóru sióstr przemówiłem, podkreślając: 1) znaczenie czci Najświętszej Duszy Pana Jezusa dla życia wewnętrznego i apostołstwa; 2) znaczenie sióstr dla Białego Prądnika, dla życia religijnego i woli tworzenia parafii”⁶⁵. Ważną częścią bogatego życia parafialnego w Makowie Podhalańskim było apostołstwo zakonów żeńskich. Szczególną aktywnością wyróżniały się SS. Serafitki. Sprawowały opiekę nad dziećmi przedszkolnymi, podczas pracy ich rodziców. Kard. K. Wojtyła odwiedzając siostry przemówił do nich i udzielił im błogosławieństwa, a potem wziął udział w śniadaniu. Siostry Serafitki przybyły do Makowa przed wojną, sprowadził je ks. prob. A. Górkiewicz. Pracowały w szpitalu i prowadziły przedszkole. Tej pracy zostały pozbawione przez władze komunistyczne, dlatego podjęły pracę w parafii: katechizacja, chorzy, kancelaria, zakrystia. Inną wspólnotą życia konsekrowanego wizytowaną w Makowie był Instytut Świecki Przemienienia Pańskiego⁶⁶

Wizytując parafię Myślenice (3–9 VI 1971), Kardynał napotkał siostry pracujące w szpitalu w charakterze pielęgniarek. Były to SS. Rodziny Maryi. Zdecydowana postawa personelu medycznego szpitala sprawiła, że siostry te – pracujące w szpitalu myślenickim od jego założenia – pozostawiono. Inne siostry prowadzą katechizację i opiekują się zakrystią⁶⁷

⁶⁴ AKKW, EII–6/130.

⁶⁵ AKKW, EII–7/17.

⁶⁶ Sprawozdanie z wizytacji w Makowie Podhalańskim, 14–21 V 1971, AKKW, EII–7/38.

⁶⁷ AKKW, EII–7/92.

Sprawozdanie z wizytacji parafii Najświętszego Salwatora w Krakowie (Wielki Post 1972), relacjonuje: „19 III o godz. 10⁰⁰ odwiedziłem SS. Norbertanki w ich klasztorze i odprawiłem Mszę św. ze słowem Bożym, podkreślając znaczenie życia klauzurowego w samym sercu parafii. Parafia Najświętszego Salwatora korzysta bowiem z kościoła SS. Norbertanek, w którym spoczywają relikwie błog. Bronisławy”. W Niedzielę Palmową (26 III 1972) wizytacja domu SS. Serafitek, poświęcenie palm, a potem błogosławieństwo sióstr starych i chorych⁶⁸.

Władze komunistyczne, eliminując siostry zakonne z pracy w przedszkolach, szkołach, szpitalach, zakładach wychowawczych, sierocińcach, na ogół zostawiały im zakłady dla nieuleczalnie chorych, dla starych, dla psychicznie chorych, dla dzieci i młodzieży niedorozwiniętej itp. nie znajdując świeckich chętnych do tej pracy. W Bolechowicach SS. Albertynki spełniały posługę pielęgniarstwa w zakładzie specjalnym dla psychicznie chorych kobiet. Zakład ten odwiedził Kardynał, przemówił do zebranych tam sióstr i pensjonariuszek⁶⁹ Podobnie zwizytował zakład dla nieuleczalnie chorych staruszek, prowadzony przez SS. Albertynki w Krakowie na ul. Zielnej. Odprawił Msze św. ze słowem Bożym dla chorych mogących chodzić, pozostałe chore odwiedził w pokojach⁷⁰ Sprawozdanie z wizytacji w Płazie (5–7 IV 1975) wspomina o odwiedzinach domu opieki dla chorych, przeważnie psychicznie. Było w nim zatrudnionych 14 sióstr szarytek jako pielęgniarce i opiekunki⁷¹.

Podczas wizytacji w Nowej Hucie w Pleszowie (1–2 II i 5–11 IV 1976) Kardynał odwiedził zakład dla dzieci niedorozwiniętych, którymi z wielkim poświęceniem opiekują się SS. Córki Bożej Miłości⁷².

Siostry usunięte z pracy w zakładach leczniczych, a mające kwalifikacje pielęgniarstwa, zaangażowały się do pracy parafialnej wśród chorych. W Porębie Żegoty, jak mówi sprawozdanie z wizytacji (13 V – 15 V 1977), SS. Pasjonistki zaangażowały się w pracę charytatywną wśród chorych, opiekując się nimi po domach⁷³. Podobnie w Rabie

⁶⁸ AKKW, EII–7/141.

⁶⁹ Sprawozdanie z wizytacji w Bolechowicach, 29 IV – 1 V 1972, AKKW, EII–7/220.

⁷⁰ Sprawozdanie z wizytacji parafii św. Stanisława Kostki w Krakowie, 16 XI – 31 XII 1972, AKKW, EII–7/155.

⁷¹ AKKW, EII–9/103.

⁷² AKKW, EII–10/33.

⁷³ AKKW, EII–11/134.

Wyżnej (11–13 VI 1977) SS. Urszulanki w Rokicinach Podhalańskich pomagają w posłudze chorym. Także SS. Franciszkanki od Cierpiących na Łysej Górze (przysiółek należący do Raby Wyżnej) zajmują się chorymi⁷⁴. Wielorakie prace wykonywały SS. Felicjanki w wizytowanej od 8–10 XII 1973 r. parafii Wodna Krystynów. Pomagały w parafii przy katechizacji, w pracy charytatywnej i w zakrystii. Oprócz tego zajmują się wypiekami opłatków, prowadzą szwalnię, gdzie urządzają także kursy szycia. Sprawozdanie przypomina, że dom SS. Felicjanek, które tam przybyły przy końcu XIX wieku na zaproszenie Potockich, fundatorów kościoła i szkoły, dał początek placówce duszpasterskiej w Wodnej Krystynowie⁷⁵. Warto jeszcze przypomnieć wizytację parafii w Rogoźniku (15–16 VI 1975). Nie było tam wprawdzie żadnego domu zakonnego, ale Kardynał odwiedził dom rodzinny zasłużonej Siostry Jadwigi, sercanki: „Z kolei udaliśmy się w odwiedziny niektórych parafian po domach, jedna osoba chora, następnie 87-letnia matka naszej siostry Jadwigi z Kurii, której mogłem podziękować za tak ofiarną pracę córki (...)”⁷⁶.

Zakończenie

Liczne rozsiane w Archidiecezji Krakowskiej, zwłaszcza w Krakowie domy zakonne męskie i żeńskie, były przedmiotem troski i opieki kard. K. Wojtyły. Ujawniła się ona w szczególności podczas jego wizytacji kanonicznych w parafii. Odwiedzał wówczas wszystkie domy zakonne położone na terenie parafii. Wizytował przede wszystkim parafie prowadzone przez kapłanów zakonnych, również interesował się bardzo duszpasterstwem spełnianym w kościołach i kaplicach związanych z zakonami. Zależało mu szczególnie na współpracy kapłanów zakonnych z kapłanami diecezjalnymi. Do tego usilnie ich zachęcał. Troszczył się o zakonne domy żeńskie. Ubolewał nad ich dyskryminacją i usuwaniem z różnych placówek przez władze komunistyczne. Bardzo cenił zakony kontemplacyjne. Zachęcał do rozwoju różnorodnego apostołstwa zakonów żeńskich.

⁷⁴ AKKW, EII–12/25.

⁷⁵ AKKW, EII–8/262.

⁷⁶ AKKW, EII–9/329.

**LA COLLABORAZIONE DEGLI ISTITUTI RELIGIOSI CON LA
PASTORALE PARROCCHIALE NEI RAPPORTI DALLE VISITAZIONI
CANNONICHE DEL CARD. KAROL WOJTYŁA**

Riassunto

Card. Karol Wojtyła, durante le visitazioni canoniche delle parrocchie, visitava tutte le case degli istituti religiosi – maschili e femminili – situati sul territori delle parrocchie visitate. Lui considerava i sacerdoti religiosi come suoi collaboratori e come collaboratori dei sacerdoti diocesani. Visitando le parrocchie guidate dai sacerdoti religiosi s’interessava sia della loro pastorale, sia della loro vita interiore.

Lui valutava tanto ed appoggiava la pastorale nelle chiese e nelle cappelle dei religiosi.

Il soggetto della cura particolare di card. Karol Wojtyła era l’apostolato attivo e contemplativo degli istituti religiosi. Lui si doleva di privazione degli istituti religiosi femminili di loro opere dell’apostolato: dell’educazione dei bambini negli asili e nelle scuole elementari, della cura degli orfani, del lavoro negli ospedali. Si curava, perché gli istituti religiosi femminili riprendessero nella nuova situazione la catechesi dei bambini negli asili e nelle scuole, come pure la cura degli ammalati nelle case e delle opere caritative.